

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput X. Idem Episcopo a Hipponen. Abbati de Toletto, visitoribus
Lombardiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPUT X.

Idem Episcopo a Hipponen. Abbati de Tolet, visitatoribus Lombardiæ.

EX litteris vestris accepimus, quod cum ad b Albiganensem Ecclesiam unâ cum Pifano Archiepiscopo Vercellensi accessissetis visitationis officium impleturi, Albiganensis Episcopus inter cætera, quæ proposita fuerant contra ipsum, ore proprio est confessus, quod cum quidam in villa quadam ad ejus jurisdictionem spectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omninò, offerens quod candentis ferri iudicio se purgaret, & ut suspendio puniretur, si deficeret in eodem: dictus Episcopus requisivit à iudice, quid super hoc videretur eidem? Et cum iudex respondisset, ut fieret sicut fur ipse dixerat, ferrum candens in ipsius præsentia Episcopi est allatum: quod cum accepisset fur ille, combustus est: unde iudex pavefactus, quid sibi super hoc videretur, consuluit Episcopum memoratum: qui respondit, quod si fur sic evaderet, malum esset: quamquam affirmet se verbis talibus usum fuisse: Audistis quantus est clamor a populi, omnes dicunt, malum est si sic evaserit impunitus. Et sic Episcopus, & iudex villam ipsam cum e multitudine sunt egressi, in quorum præsentia prædictus fur est f suspenus: propter quod ipsum cum litteris vestris ad Sedem Ap. destinatis. Sed idem nihil super his proposuit coram nobis, nec litteras vestras vidimus, licet idem se nobis asserat illas præsentasse. Quin iamò, cum dictus Archiepiscopus ad Sedem Apostolicam accessit, qui nobis huiusmodi rei seriem plenariè indicavit, idem Episcopus a nostra discessit præsentia, & perquisitus non potuit inveniri. Nos autem, quia idem Episcopus non solum in iudicio e candentis ferri, verum etiam in furis suspendio graviter noicitur deliquisse, cum is non tantum auctoritatem præstiterit, verum etiam h præsentiam exhibuerit corporalem, ipsum indignum altaris ministerio reputamus. Cum igitur Pontificale i officium sine altaris ministerio non valeat adimpleri, mandamus quatenus ut Episcopatu cedat, moneatis eundem; alioquin ipsum ab Albigan. Ecclesia amoventes, faciatis eidem per electionem canonicam de persona idonea provideri.

NOTÆ.

a Hipponensi.] In tertia collectione, sub hoc tit. cap. 3. legitur, Ipponen. & Abbati de Tirofeno; sed utrobique malè, cum legendum sit, Yporienfi Episcopo, & Abbati de Tolet, ut constat ex epistola 134 lib. 1. registr. 13. ipsius Pontificis, quam transcribo ex collectione Boiqueti, quia non modicam lucem affert præsentis decisioni: ita enim Episcopo Novariensi Innocentius scribit: [Ex litteris ven. fratris nostri Patriarchæ Antiocheni, tunc Yporien. Episcopi, & tui tunc de Tolet Abbatis, meminimus recepisse, quod cum dudum ad Albiganen. Ecclesiam, unâ cum ven. fratre nostro... Pifano Archiepiscopo, tunc Episcopo Vercellensi accessissetis visitationis officium impleturi... Albiganen. Episcopus inter cætera, quæ proposita fuerant contra ipsum, hoc vobis ore proprio est confessus: quod cum quidam in villa quadam ad ipsius jurisdictionem spectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omninò, offerens quod candentis ferri iudicio se purgaret, adjiciendo, ut suspendio puniretur, si deficeret in eodem: dictus Episcopus à iudice requisivit, quid super hoc videretur eidem: & cum iudex respondisset, ut fieret prout fur ipse petierat, ferrum candens in ipsius Episcopi præsentia est allatum: quod cum arripisset fur ille, combustus est. Unde iudex pavefactus, quid sibi super hoc videretur, Episcopum consuluit memoratum, qui respondit, quod si fur sic evaderet, malum esset; quamquam per litteras, quas nobis tunc idem direxit Episcopus, affirmat,

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

marit, se talibus verbis usum fuisse: Audistis quantus est clamor populi: omnes dicunt, malum est si evaserit impunitus. Et sic Episcopus, & iudex eandem villam cum multitudine populi sunt egressi, in quorum præsentia fur prædictus, ipsius fuit Episcopi auctoritate suspenus: propter quod eundem eum vestris litteris ad nostram præsentiam destinatis: sed ipse nihil unquam super his proposuit coram nobis. Quin iamò statim ut dictus Archiepiscopus ad Apostolicam Sedem accessit, qui nobis rei seriem plenariè indicavit, idem Episcopus a nostra discessit præsentia, & perquisitus non potuit intueri. Unde nos cum fratribus nostris deliberatione habitâ diligenti, quia sæpe fatum Episcopum non solum in candentis ferri iudicio, verum etiam in furis suspendio graviter intelleximus deliquisse, cum is non tantum auctoritatem præstiterit, sed etiam præsentiam exhibuerit corporalem, ipsum reputavimus ministerio altaris indignum. Et quia Pontificale officium absque altaris ministerio non poterat adimpleri, supradicto Patriarchæ ac tibi tunc dedimus in mandatis, ut ad cessionem eundem Episcopum moneatis, alioquin auctoritate nostra ipsū ab Albigan. Ecclesia, sublato appellationis obstaculo moventes, faceretis eidem de persona idonea per electionem canonicam provideri. Dicitus verò Episcopus postmodum ad Sedem Apost. rediens, apud quam moram fecisse dignoscitur diuturnam, & se multipliciter satagens excusare, inter cætera proposuit corâ nobis, quod aliter rei veritas se habuerat, quam in litteris fuerit supradictis expressū; quod se proposuit opportuno tempore probaturū

Q 9 3

Quo

Quocirca devotioni tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus auditis quæ super præmissis idem Episcopus duxerit proponenda, & probationibus ejus admissis, si de his tibi per probationes legitimas sufficiens fuerit facta fides, per quæ constet veritatem rei se aliter habuisse, quam in litteris fuerit supradictis expressum, & super præmissis innocentem Episcopum extitisse, cum per sententiam ad falsam suggestionem latam eidem præjudicari non debeat, tu eum super præmissis absolvens, officium suum exequi liberè permittas eundem: alioquin quod à nobis dudum super hoc extitit definitum, facias appellatione remota executioni mandari, contradictores, si qui fuerint, vel rebelles, censurâ ecclesiasticâ appellatione postpositâ compescendo. Datum Lateran. Kalend. Octobris, anno XIII.] Quam epistolam non rectè cum præfati textu confundunt, & pro una, eademque habent Manrique tom. 3. annal. Cisterciensis anno 1210. cap. 7. ad finem, Alteserra hic. Ypporientis, seu Hipporientis diocesis est in Italia, cujus Canonicis scribit idem Innocentius lib. 1. epistolæ. registr. 1. in Codice Sireti, fol. 166. De Abbate hoc de Tilleto nonnulla adduxi in cap. quatuor 17. de accusat.

2. b *Albiganensem.*] Albiganum civitas est Italia sita ad Alpes Cotiæ, teste Mela lib. 2. cap. 4. vulgò dicta Albenga: jam à primis Ecclesiæ sæculis Cathedrâ Episcopali decorata: siquidem Gaudentius ejus Episcopus subscripsit Concilio Romano celebrato sub Hilario. Carolus à Sancto Paulo lib. 1. geograph. sacr. fol. 62.

3. c *Archiepiscopo.*] Lothario videlicet, quem ex Ecclesia Vercelleni in Pisanam transtulit Innocentius III. anno 1209. ut refert Vghellius tom. 3. Italiae sacræ, in serie Præsulum ipsius Ecclesiæ, num. 48.

4. d *Clamor populi.*] Qui attendendus non est, quia vanæ populi voces non sunt audiendæ, ideoque libertatem ac clamorem populi datam non valere rescripsit Imperator Marcus in l. si privatus 17. ff. qui & à quibus, l. 3. Cod. qui manumittere. Illustrat Cujacius lib. 2. obs. 22. & ab specie Diocletianus in l. 12. Cod. de pœnis, eam sententiam edidit. Vanæ populi voces non sunt audiendæ; nec enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine absolvi, aut innocentem condemnari desiderant. Et cum apud Romanos populus insanus plerumque clamaret contra Christianos, ut tanquam hostes publici punirentur, ut refert Tertul. ad Scapulam, ibi: Si Tiberis ascendit in Mœnia, si Nilus non ascendit in Arva, si cælum stetit, si terra movit, si fames urget, statim in Christianos ad Leonem acclamatur. Imperator Hadrianus rescriptum dedit Minutio Fundano, quod extat apud Eusebium Cæsar, & illud latine vertit Balduinus de edict. post Christ. fol. 75. his verbis: Accipit epistolam, quam ad me scripserat Serenius Gracianus V. C. cui tu successisti. Digna res est, de qua cognoscatur, ne & magna alioqui turba excitentur, & calumniarum malitia indulgeatur. Si provinciales posse se putant Christianos in judicio reos peragere, id legitime faciunt. Clamoribus verò, & in multis locis nullus esto. De causa cognoscere tu debes: ac si quid adversus leges facere Christiani videntur, animadvertito, & noxæ penam par esto: ita quidem mercede, ut qui calumnia causa ad accusandum descendit, sentiat etiam tuæ animadversionis severitatem. Refert Baron. anno 201. Unde nec populari acclamatione ad bestias damnatos dimitti licet, l. ad be-

stias 31. ff. de pœnis: nec Decurionem eligi, l. si constet, ff. de appellat. l. Decurionem 12. Cod. de pœnis. l. 1. ff. ad leg. Jul. de ambiguis, nisi aliter tumultus sedari non possit, l. penult. ff. ad leg. Corn. de scariis. Et quamvis ex lege 3. Cod. de offic. rector. provinc. non solum acclamatio honesta, & justa in Magistratus, sed etiam vociferatio, & querela, quibus eorum publicè malefacta lacessuntur, permittenda videatur Provincialibus contra Magistratum injurias, dicendum tamen est ut in l. 1. Cod. Theodos. de offic. rector. provinc. ita dicta lege 3. miseris Provincialibus publicè reclamandi copiam fieri, non quidem ut eorum clamoribus quis damnetur, qui plerumque maligni sunt, cap. cum in juvenute, de purg. canonic. sed ut inquiratur, an vera sint, quæ clamant, ut in cap. qualiter 25. de accusat. l. 1. & 2. tit. 17. partit. 3. Quæ omnia ad unguem exprimunt ipsius legis 3. verba illa: Insuper, & vigilantissimo iudice publicis acclamationibus collaudandi damus omnibus facultatem. E contrario injustos, & maleficos, querelarem vocibus accusandi, ut censura nostra viget adsumat, si verè voces sint, nec ad libidinem per ventelas effuse, diligentem investigavimus. Itaque justas acclamationes permittunt Imperatores in dict. l. 3. non verò injustas, & contumeliosas, de quibus in dict. l. 2. Cod. de seditionis: docuit Albericus in dict. l. decurionem 12. Cod. de pœnis.

e *Cum multitudi.*] Nam supplicium palam, & in omnium conspectu sumi debet, ut ejus animadversionis exemplo cæteri à delinquendo deterreantur, ut aiunt Plutarchus in tract. de isis, qui serò à Numino puniuntur. Seneca lib. 3. de ira, cap. 19. Quid tam inauditum, inquit, quam nocturnum supplicium, cum latrocinium tenebris abscondi soleat: animadversiones, quò notiores sunt, plus ad exemplum, emendationemque proficiunt. Quintilianus declamat. 274. in fine: Quoties noxios crucifigimus, celebrissima eliguntur via, ubi plurimi intueri, plurimi commoveri hoc metu possunt. Et Imperatores in l. omnes 6. Cod. Theod. ad leg. Jul. de adult. masculorum nefandam constuprationem spectante populo flammis vindictibus expiari iusserunt, & famosos latrones in his locis, ubi grassati sunt, furcæ figendos esse, docetur in l. capitulum 28. §. penult. ff. de pœnis: & in l. omne delictum, §. 3. ff. de re militari, cavetur: Qui in acie prior fugam fecit, spectantibus militibus propter exemplum capite puniendus est. Et in l. 7. tit. 4. lib. 7. legum Visigoth. statuitur: Iudex quoriam occisus est, reus non in secretis, aut in absconsis locis, sed in conventu publicè exercet disciplina. Faciunt textus in l. 2. Cod. Theod. de offic. rector. provinc. l. 5. tit. 27. partit. 3. Illustrant D. Laurent. Ramirez in Pentecost. cap. 22. Lælius Bifciola tom. 2. horar. success. lib. 1. cap. 9. Petrus Faber lib. 2. semest. cap. 9. Forner. lib. 6. rer. quotid. cap. 16. Navarrete discurs. 38. polit. D. Joan. de Solorz. emb. 75.

f *Suspensus.*] Furca videlicet, ut in dict. l. capitalium, §. famosos, l. sacrilegii 6. ff. ad leg. Jul. pecul. l. moris 9. §. ista, ff. de pœn. l. si quis aliquid 38. §. 1. ff. eod. l. 3. §. si quis ad hostem 10. ff. de re militi. Seneca epist. 7. illic: Sed latrocinium fecit, quid ergo meruit? ut suspendatur. Illustrant Larreatigui lib. 8. selectar. cap. 9. P. Pintoramirez in spicileg. tract. 1. cap. 32. num. 7.

g *Judicio candentis ferri.*] De quo & ejus prohibitionem agemus infra, in tit. de purg. vulgar.

h *Præsentiam.*] Cum factis canonibus prohibita sit clericis nudam præsentiam exhibere executioni

cutioni capitalis sententiæ, aut effusioni humani sanguinis, Concil. Altiſſod. can. 34. ibi: *Non licet Presbytero, nec Diacono ad trepalium, ubi rei torquentur stare, Et can. sequenti, Concil. Matifcon. 2. can. 19. Cognovimus etiam, quosdam Clericorum in-frunito ad forales reorum sententias frequenter accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc canonem protulimus, desinientes, ut ad locum examinationis reorum nullus Clericorum accedat, nec interſi atrio ſauciolo, ubi proreatu sui qualitate quispam interſciendus est, si tamen nunc aliquis eorum defuncta contemnens illuc accesserit, aut interſuerit, defraudatus honesti honoris stola illis gregibus examinatum societur, quos divinis prætulit mysteriis. Illustrat Theoph Rayn. to 13. in tr. de Religioſo loricato, fol. 202.*

i Pontificale officium.] Nam suspensio hæc perpetua erat, nec Pontificale officium exerceri poterat sine Sacerdotio, aliàs suspensus ab officio non eo ipſo est suspensus à beneficio, ut probat latè Gibalinus de censur. diſquiſit. 7. part. 3. quæſt. 12. Aliquando verò Epif opus prohibetur munia Sacerdotalia obire non verò Pontificalia, & quæ ad Episcopatus ordinem spectant. Concil. Aurel. 3. can. 6. 15. & 25. Aurel. 4. can. 10. Aliquando privatus omni jurisdictione, & munere Episcopali honorem, & locum retinebat. Concil. Ancyran. can. 1. ibi: *Honorem quidem Sedis eos retinere, offerre autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat. Et can. 2. Concil. Nicæn. 1. can. 8. Qui à Catharis vocatur Episcopus, Presbyteri honorem habeat, nisi forte placuerit Episcopo nominis cum honore censori.* Concil. Tolet. 11. can. 2. in epistola ſynodica, quæ extat apud Theodoretum lib. 1. cap. 9. legitur: *Placuit Synodo Meletium in sua civitate manere, potestatem autem nullam habere, vel quemquam ordinandi, vel cuiquam*

manus imponendi, solum verò honoris nomen retinere. Illustrat Justel in not. ad can. 131. Ecclesia Afric. Gibalinus de censur. diſquiſit. 7. q. 12. consuet. 4.

COMMENTARIUM.

NON solum prohibitum est Ecclesiasticis vitis sententiam sanguinis proferre, ut probavi latè in cap. sententiam, ne Cleric. vel monach. verum & quolibet modo cause sanguinis se immiscere, cap. Clericis, eod. tit. cap. his a quibus, 23. quæſt. 4. Undè nec in ea consilium præstare, nec patrocinium tanquam advocati dare possunt, cap. final. ne Cler. vel Monachi, lib. 6. Molina tra. de justit. diſp. 8. num. 2. & si ad eos jurisdictionis temporalis ratione alicujus castri, vel loci pertineat, possunt causas sanguinis committere iudicibus laicis, non modò universè, verum & sigillatim hanc, vel illam, ut statuunt quod in ea justum fuerit, diſt. cap. final. tamen prohibentur dicto, vel facto movere iudicem ad inferendam reo mortem, aut mutilationem, quod ut enorme insectatur Petrus Blesensis epist. 42. illis verbis: *Illud cœlestem exasperat iram, & plerique discrimen æternæ damnationis accumulat, quod quidam Principes sacerdotum, & seniores populi, licet non dicunt iudicia sanguinis, eadem tamen tractant, diſputando, & disceptando de illis; seque ideo immunes à culpa reputant, quod mortis, aut truncationis membrorum iudicium decernentes, à pronuntiatione dumtaxat, & executione pœnalis sententiæ se absentant: sed quid hac simulatione perniciosius est Nunquid discutere, & definire licitum est, quod pronuciare non licet?* Undè in præſenti casu Episcopus licet iudici laico committere possit causam ipsius furis, tamen graviter peccavit, non solum præſentia sua auctoritatem præſtando capitalis sententiæ, verum & consilium præſtando in ejus prolacione.

CAPUT XI.

Idem Archiepiscopo, & majoris Monasterii, & Sancti Juliani Abbatibus a Turon.

INTER dilecti filii B. & P. Choët Canonicos Pictavienses super successoria Pictaviensis Ecclesiæ quæſtione subortâ, eorum uterque coram nobis firmiter asserbat, successoriam ipsam per Pictaviensem Cantorem, ad quem ejus donatio pertinebat, canonicè assequutum. Et infra: Nos igitur utriusque partis attestacionibus diligenter inspectis invenimus, evidenter esse probatum, eundem P. publicum aleatorem esse, vel usurarium manifestum, utpote qui XI. denarios pro XII. publicè mutuaret in ludo. Undè licet ad palliandum tantæ præſumptionis excessum proposuerit idem P. quod hoc fecerat juxta Gallicorum consuetudinem Clericorum, quâ Clerici ferè universi mutant sic frequenter, & ludunt: Nos tamen, qui ex officii nostri debito pestes hujusmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos, occasione quorum sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis etiam materiam devenitur, penitus improbamus, excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem, quæ dicenda est corruptela potius, palliatur, frivolum reputantes; cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur: quod quia circa eundem P. de successoria prædicta factum esse dignoscitur, propter indignitatem, & inutilitatem ipsius duximus irritandum, cum personis viliibus, & indignis portæ dignitatis patere non debeant, juxta legitimas sanctiones. Præterea contra præſatum B. manifestè fuit probatum, quod de conscientia iudicum Prædictorum Bituricen. ultima clausula inserta non fuerat in literis eorundem, sicut in ipsorum depositionibus exprimitur evidenter. Robertus verò Diaconus ad hoc

Qq 4

probandum